

Palotai János

Kepes Egerben

Fény-Hang-Tér. Kepes György nyomában

Táv mérő. Fotográfiai munkák és látásrendszerek az elmúlt 50 évben

Hang-On

- 📍 Kepes Intézet, Eger
- 📅 2012. június 3 – július 29.

Mengyán András: Formázott fény

- 📍 Zsinagóga Galéria, Eger
- 📅 2012. május 22 – július 22.

Egerben művészeti kísérlet zajlik: egy alapítvány több mint húsz év elteltével ismét múzeumot „épít” a városból elszármazott művész, KEPES GYÖRGY szellemiségének megőrzésére. A sétálóutca stílusosan felújított klasszicista palotájában a ma is népszerű teoretikus és alkotó hagyatéka mellett a mai kísérletezők is helyet kapnak. A márciusi nyitásra a párizsi „emigráns”, az absztrakt geometrikus VERA MOLNAR életműkiállítása érkezett,¹ mellette pedig a *Másodfokú egyenletek* című tárlat volt látható. A nyári turistaszezont ismét kettős kiállítás várja.

¹ Lásd: Kosinszky Richárd: *Bináris mondat szerkesztés*. Vera Molnar: Egy százalék rendetlenség, *Balkon* 2012_4, pp. 31-32.

KONDOR BÉLA
Csend V., 1970 körül, fotó, 300 x 430 mm, a Miskolci Galéria tulajdona

A *Táv mérő* az elmúlt ötven év látásrendszerét „dokumentálja”. A címadó tárgyat még az automatizálás előtt használták a kamera és a kép tárgya közötti távolság meghatározására, hogy a felvétel éles legyen. A fényképezőgép másképp lát, mint a szem: kiemel a térből egy sávot. Hasonlóan járt el mostani válogatásával a kiállítás kurátora, BÁN ANDRÁS is, aki ezáltal – BAKI PÉTER, a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatójának megnyitójára szerint – „megírta” a hazai fotótörténet egy sajátosan értelmezett fejezetét is. Bán közel ötven alkotó 200 fotográfiai munkáját gyűjtötte össze, a Miskolci Galéria, a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Panonhalmi Apátság anyagából merítve, a Nessim és a Vintage magángalériáktól, illetve SPENGLER KATALIN és SOMLÓI ZSOLT műgyűjtőktől kölcsönözve. Az alcím – *Fotográfiai munkák és látásrendszerek az elmúlt 50 évben* – a történetiségre utal, a „látásrendszer” és a látottak egyúttal Kepesre is.

A belépőt váratlanul KONDOR BÉLA fotói fogadják, mellettük VASS ALBERIK szerzetes transzcendens fényképe, majd LŐRINCZY GYÖRGY „absztrakt” *Ragacs* látható. Lőrinczy és társai – KONCZ CSABA és NAGY ZOLTÁN – megjelenésétől datálják a magyar fotótörténetben az új periódust a hatvanas években. Lőrinczy *Ragacs* annyiban utal Kepesre, hogy ő is kísérletezett különböző anyagok egybecsurgatásával és fotózásával. „Naturamorfi” toposzában az absztrakt művészeti és a természeti formák közötti hasonlóságot kutatta: a tudományos képanalógiát. Az amorfi és a geometriai formák kombinálása, harmóniája is foglalkoztatta, ahogy a maiakat is. Példa lehet erre BAK IMRE *Faluja* is: fotóján azok a formák jelennek meg, mint a festményein. Ez a kettősség Kepesnél is megfigyelhető. A fotó alkalmasabb az alaki, szerkezeti elemek feltárására, gyorsabb a festményénél, és ami mindennél fontosabb, alkalmas a tárgyról visszaverődő, plasztikus fény rögzítésére. A kiállított „lumináris” képek közül NAGY TAMÁS és BOROS GYÖRGY munkái teszik leglátványosabban vizsgálatuk tárgyává a fényt és a pupillát. A fény-kép kinetikus jellegének bemutatására több kísérlet is történik: MAURER DÓRA reverzibilis fotósorozata, pillanatfelvételei erős vizuális feszültséget teremtenek. De ezt érezzük SZEGEDY-MASZÁK ZOLTÁN vagy LEPSÉNYI IMRE lenticuláris fotóinak, fotogramjainak többértelműségét látva is: utóbbiak a testetlen fény artikulációi. A fény kettőssége, a sugárzás-elnyelés a fiatal „light(box)os” generációt – ASZTALOS ZSOLT, KUDÁSZ GÁBOR ARION, TASKOVICS DORKA – is foglalkoztatja.

A képzőművészek fotói mellett szólni kell a fotósok képzőművészeti tevékenységéről is. JOKESZ ANTAL korábbi „dokumentumfotóit” festette, deformálta nagyméretűvé. A kepesi gondolat, miszerint a tudományos kép a művészi

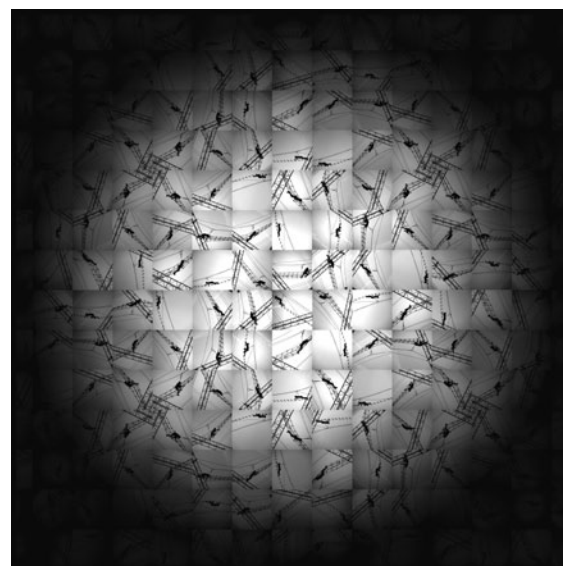

BAK IMRE
Falu V., 1974, ofszetkollázs, 150 × 390 mm, Somlói Zsolt és Spengler Katalin gyűjteményéből

fotózás példája lehet, DRÉGELY IMRE „óriás molekuláris” rácsos szerkezet-utánzatán figyelhető meg. A makroképekből kiemelésre méltó GÉMES PÉTER *Apokalipszise*, amely a mikroszkopikus kristálymintázatokra emlékeztet, egy archaikus világra, mely szinte kozmikussá nagyítva alapozó vászonként szolgál a ráfestett szavakhoz: „sator, arepo, tenet, opera, rotas”.

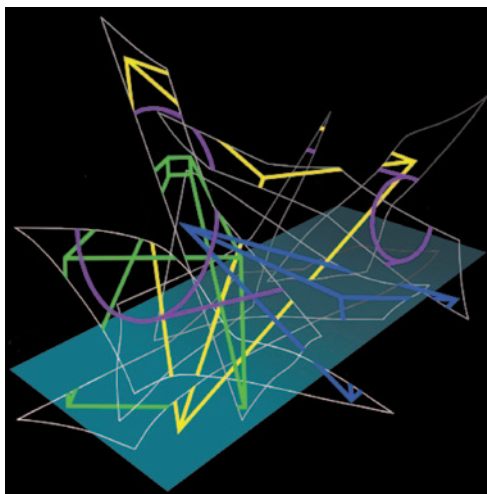
Az előzőt kiállítástól csak látszólag idegen a Miskolci Művésztelep X. kiállítása, a *HangOn*, ahol a szó második tagja a hanghordozók bekapcsolására utal. A láthatatlan hangok optikai kivetítése Kepest is foglalkoztatta, de másként, mint SZABICS ÁGNES és a többi bemutatkozó művészt.² Hasonlóan gondolkodnak arról is, hogy a kiállítást a vakok számára is tapinthatóvá, így élvezhetővé tegyék. TURCSÁNY VILLŐ maga által szoborrá formált gömbjeiben a rizs és a magvak a hangképzők. KOMORÓCZKY TAMÁS belső hangja monológ, rögzített sugallat: a daimón szól, fülhallgatón. EIKE utcai „montázs”, VÁRNAI GYULA bakelitlemezek „lovagolása” (disc-jockey-ként) artikulátlanná teszi a hangot. Szabics a kiállítótérhez rendeli a hangokat, ezeket hangsorrá „komponálja”, majd a zenemű által határoz meg képeket és kivetíti azokat az emeleti folyosó üvegkorlátjára.

² Eike, Komoróczy Tamás, Szécsényi-Nagy Lóránd, Turcsány Villő, Várnai Gyula

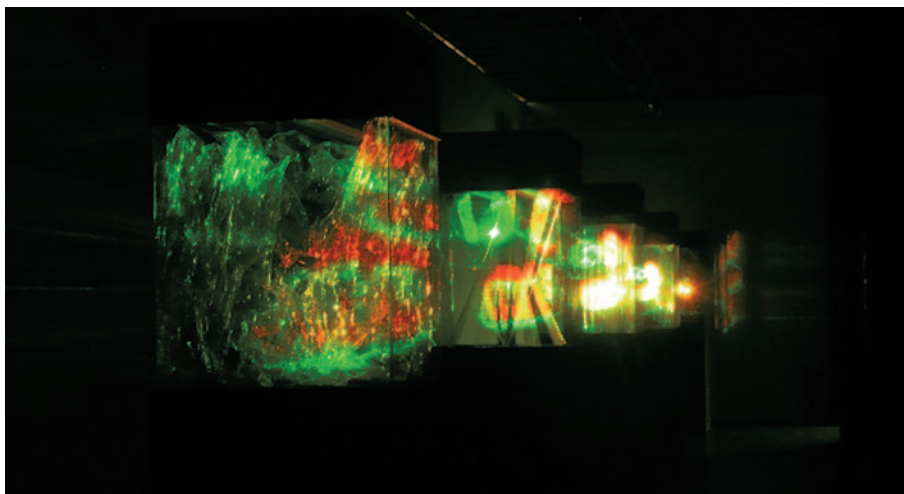
DRÉGELY IMRE
Sherpa, 2008, digitális kollázs, giclée print archiv papíron,
1000 × 1000 mm

MENGYÁN ANDRÁS
Üvegplasztika

MENGYÁN ANDRÁS

Formázott fény, 2012, (részlet a kiállításról)

Ezek alig láthatók, tapintással könnyebb őket érzékelni. A zene analógiájára képet „festeni” – ez volt a legmerészebb kísérlet az Intézetben látottak közül, tökéletes összhangban a „ház szellemével”.

Kepes munkásságához leginkább a néhány száz méterrel odébb, az egykori Zsinagógában látható *Formázott fény* című kiállítás köthető. MENGYÁN ANDRÁS kiállítása vélhetően a belső tér nagysága, kialakítása és az ebből adódó többféle nézőpont miatt került ide. Kepes ugyan nem foglalkozott a lézerrel, de az optoelektronikai forradalom megérintette: médiumként el tudta képzelni annak társadalmi felhasználását. A fény alakíthatóságába vetett hit és ennek innovatív felhasználása közös kiindulópontjuk Mengyánnal.³ Kepes az ötvenes években a dinamikus ikonográfiát tartotta az új képkötés eszközeként. Ezen plasztikusan elrendezett szimbolikus, szociálisan elkötelezett optikai üzenetet értett, amely a leghatékonyabb eszköz arra, hogy újra létrehozza az ember és a tudás harmonikus egységét. Köztéri munkái, világító „fényfüggönyei”, programozott kromatikus fényjátékai a fény mennyiség variációival, továbbá plasztikai és fénytornya is érdekes optikai hatásokat váltott ki. Térben függőlegesen lógó, izzó oszlopai és programozott installációja, a *Lángok kertje*, amelynek alapja a zenei hanghullámok vibrálása, már elvezet a hanghullámok és a lézerfény közötti összefüggések kutatásához. Ezekhez a művekhez mérhetők Mengyán András munkái: fényoszlopai, programozható LED plasztikai, színorgonái; „hangkertje”, hogy csak a legidevágóbbakat említsük. Folytatásuk a most látott „testetlen” fény formálása (artikulálása), anyagszerűvé változtatása. Az egykori szakrális tér kiváló helyszín ehhez a transzformációhoz. A templombelsőt a fekete bevonat és a sugárzó fény anyagtalanná teszi, átlényegíti. A keleti főablakot a két lézer fény sugárzó helyettesíti a karzatokon, vízszintesen sugározva a zöld színű fényeket a szemközti tükrökbe, melyek egy mozgó, sokszögű ezüsthólia „tükrön” találkoznak. Mengyán nemcsak „teremt és utaztatja” a fényt, mint új installációjában, de el is tünteti – a földszinti függőleges oszlopokban, a különböző folyadékszintek között. Az alkotó megküzdött az anyaggal; több éves kísérletezés után állította elő találmányát. A 3D-s lézeranimáció a nézőben azt az érzést kelti, hogy képes átjárni a fényfalon. Így nemcsak ez az installáció, de mindhárom egyidejű kiállítás a néző számára élményt adó módon, Kepes szellemében tesz eleget a fény-hang-tér szimultán összhatás elve alkalmazásának.

³ Mengyán András a Nemzetközi Kepes Társaság vezetőségének tagja is egyben.

Novotny Tihamér

„Cím nélkül”

Kéri Mihály festőművész kiállítása

➔ VLS Pinceműhely, Szentendre

➔ 2012. május 26 – június 23.

Az embernek mintha kitépnék a nyelvét, olyan az érzés, amikor az üres vásznon elé penderítik önnön Félisz Tábornokának parancsai, hogy villantson fel, mondjon ki, fogalmazzon meg, valljon be valamit a nagyérdeműnek. Egy fejet, mellkast, vesét és hátat ütlegelő verésről; egy éjszakában tüzet okádó fegyverdörrenésről; egy tóba hajtó művész fuldokolva bugyborékoló autójáról; egy kőszobor alá került barát halálos nyögéséről; egy halk sóhajjal elszálló aranyszőke lélekről. A haragról, méregről, gyűlöletről, elkeseredésről, ölelésről, barátságról, esdeklésről, szerelemről, szorongásról, önpusztításról, alkoholoról, drámáról, szeretetről, történelemről, politikáról, művészetről, nagy elődökről – csak színben, tárgynélküli formában és felületben, tértagadó alig-síkban és síktágító alig-térben előadva. Amikor a lélek a valóságot a képzelt világtól elválasztó ablak üvegfala mögé kerül, vagy inkább odahúzódik, először önként, aztán dacba kényszerülve, akkor elnémul a nyelv és ecsetért nyúl a kéz, hogy elfedje mindazt, ami: tér és mozgás; levegő

KÉRI MIHÁLY
Cím nélkül IV., 2012, akril, vászon, 180 × 140 cm

